

УДК 316.614-057.87:32

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНИХ ПРІОРИТЕТІВ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

В.Є. Штифурак

доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри права Вінницького торговельно-економічного інституту Київського національного торговельно-економічного університету;
член кафедри при ЮНЕСКО «Превентивна освіта і соціальна політика»
e-mail: sv230910@yandex.ua

СОЦИАЛЬНО-ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ФОРМИРОВАНИЯ ЗДОРОВЬЯСОХРАНЯЮЩИХ ПРИОРИТЕТОВ СТУДЕНЧЕСКОЙ МОЛОДЕЖИ

В.Е. Штыфурак

доктор педагогических наук, профессор, профессор кафедры права Винницкого торгово-экономического института Киевского национального торгово-экономического университета,
член кафедры при ЮНЕСКО «Превентивное образование и социальная политика»

SOCIO-PSYCHOLOGICAL BASIS FOR THE FORMATION HEALTH PRESERVING PRIORITIES OF STUDENTS

V. Shtyfurak

Doctor of Education, Professor of Law Vinnitsa Trade and Economic Institute of the Kyiv National Trade - Economic University; Member of UNESCO Chair «Preventive Education and Social Policy»

В статті узагальнено теоретичні основи та особливості процесу формування здоров'язбережувальних пріоритетів студентської молоді з орієнтацією на аксіологічні прерогативи. Виокремлено значущість репродуктивного здоров'я та відповідального батьківства для даної вікової категорії. Подано результати проведених експериментальних досліджень, що підтверджують когнітивно-поведінковий дисонанс у ставленні студентів до утвердження здорової життєдіяльності, в тому числі і до репродуктивного здоров'я. Акцентовано увагу на сутності психологічного компоненту даного процесу, що полягає у виявленні мотиваційно-ціннісної сфери особистості та поведінкових стереотипів. Систематизовано найтипівіші мотиви утвердження принципів здорової життєдіяльності у студентському середовищі. Здійснено соціально-психологічне тлумачення особливостей типологічних груп студентів відповідно до оцінки ними важливості здорової життєдіяльності, значущості репродуктивного здоров'я та відповідального батьківства. Виявлені три групи студентів переконують у необхідності формування мотивації до здорового способу життя на основі об'єктивної поінформованості про його переваги та умови реалізації; забезпечення кваліфікованої консультативної допомоги студентам у випадку виникнення утруднених та конфліктних ситуацій у міжособистісних стосунках з представниками протилежної статі; організації цілеспрямованої, систематичної превентивної роботи з метою попередження негативних явищ у студентському середовищі; зміни деструктивних установок щодо власної життєдіяльності, включаючи репродуктивне здоров'я та відповідальне батьківство; створення умов для повноцінної особистісної та професійної самореалізації студентської молоді, як складової частини здорової життєдіяльності. Обґрунтовано ефективність форм статевої просвіти, які є основою формування здоров'язбережувальної компетентності студентської молоді. Показано, що формування соціальних і особистісно-значущих цінностей сімейного життя можливе на основі розвитку позитивної мотивації, моральних почуттів, відповідальності, засвоєння етичних понять і норм, що в кінцевому результаті має сприяти виробленню стратегії власної життєдіяльності на принципах здоров'язбережувальних пріоритетів.

Ключові слова: студентська молодь; здоров'язбережувальні пріоритети; репродуктивне здоров'я; відповідальне батьківство, сексуальна просвіта

В статтю обобщены теоретические основы и особенности процесса формирования здоровой жизнедеятельности студенческой молодежи с ориентацией на аксиологические приоритеты. Подчеркнута значимость репродуктивного здоровья и ответственного отцовства для данной возрастной категории. Поданы результаты проведенных экспериментальных исследований, что подтвердило присутствие когнитивно-поведенческого диссонанса в отношении студентов к процессу утверждения здоровой жизнедеятельности, в том числе и к репродуктивному здоровью. Акцентируется внимание на психологическом компоненте данного процесса, что проявляется в мотивационно – ценностной сфере личности и поведенческих стереотипах. Систематизированы наиболее типичные мотивы утверждения здоровой жизнедеятельности в студенческой среде. Осуществлено социально – психологическое описание особенностей типологических групп студентов в соответствии с их оценкой значимости здорового образа жизни, репродуктивного здоровья и ответственного отцовства. Выявлены три группы студентов убеждают в необходимости влияния на мотивацию утверждения здоровой жизнедеятельности с учетом объективной информации о значимости и путях внедрения; обеспечения квалифицированной консультативной помощи студентам в случае возникновения сложных межличностных взаимоотношений с представителями противоположного пола; организации целенаправленной систематической превентивной работы с целью предупреждения негативных явлений в студенческой среде; изменение деструктивных установок относительно собственной жизнедеятельности, в том числе к вопросам репродуктивного здоровья и ответственного отцовства; создание условий для полноценной личностной и профессиональной самореализации студенческой молодежи как части здоровой жизнедеятельности. Рассматривается эффективность форм полового просвещения как основы формирования здоровьесохраняющей компетентности студенчества. Утверждается, что формирование социальных и личностно – значимых ценностей семейной жизни возможно на основании развития положительной мотивации, моральных чувств, ответственности, усвоения этических понятий и норм, что, в конечном итоге способствует формированию стратегии собственной жизнедеятельности на принципах здоровьесохраняющих приоритетов.

Ключевые слова: студенческая молодежь, здоровьесохраняющие приоритеты, репродуктивное здоровье, ответственное отцовство, половое просвещение

The article summarizes the theoretical basis and features of the process of forming health reserving priorities of students with a focus on axiological prerogatives. The importance of reproductive health and responsible parenthood for this age group are determined. The results of experimental studies confirming cognitive-behavioral dissonance in the attitude of students to promote healthy life, including reproductive health are presented. The attention to the nature of the psychological component of this process is to identify the motivational value of a personality and behaviors. The most common reasons upholding the principles of healthy life among students are systematized. The social-psychological interpretation of typological features groups of students according to their assessment of the importance of a healthy life, the importance of reproductive health and responsible parenthood are presented. The identified three groups of students convinced of the need for formation motivation for a healthy lifestyle based on objective awareness of its benefits and conditions of implementation; providing qualified advice to students in case of difficulties and conflicts in interpersonal relationships with the opposite sex; of deliberate, systematic preventive work to prevent negative phenomena among students; change destructive attitudes about their life, including reproductive health and responsible parenthood; creating conditions for full personal and professional fulfillment of students as part of a healthy life. Efficacy of forms of sex education, which are the basis for the formation health reserving competence of students. It is shown that the formation of social and personal and important values of family life possible through the development of positive motivation, moral feelings, responsibility, learning concepts and ethical standards, which ultimately should contribute to the development strategy of their own life on the principles of health reserving priorities.

Keywords: college students; health reserving priorities; reproductive health; responsible parenthood, sexual education

Постановка проблеми. Формування здорового способу життя включає довершену теоретично доведену систему наукових поглядів, організаційно-методичні заходи та індивідуальні тактики їх практичного втілення. Філософський аспект здорового способу життя розкрито у працях І. І. Брехмана, Д. Д. Венедиктова, І. М. Смирнова, Є. І. Чазова, Г. І. Царегородцева та інших. Основна ідея полягала у поєднанні культурологічних засад соціального буття і особистісного виміру індивідуального існування. Аналіз пізнавального смислу філософських досліджень способу життя дав змогу виокремити особистісні рівні конкретного соціокультурного виявлення.

Аналіз останніх досліджень. Варто зазначити, що по-новому звучали виокремлені проблеми у межах аксіологічного підходу, теоретичною основою якого є положення про визнання ставлення особистості до збереження власного здоров'я як до безумовної цінності та реалізацію його

через організацію здорового способу життя і на цій основі формування здоров'язбережувальної компетентності. У цьому контексті варто зазначити праці В. А. Кувакіна, І.С. Нарського, І. М. Попової, І. Т. Фролова. Теоретичною основою втілення принципів здорової життєдіяльності у студентському середовищі є ідея пріоритету цінності здоров'я у світоглядній структурі особистості; розуміння здоров'я не тільки як стану відсутності захворювань або фізичних вад, але й повного благополуччя, що охоплює фізичну, психічну, соціальну й духовну сфери; відповідальність за своє здоров'я несе передусім сама людина, не виключається при цьому зацікавленості з боку держави.

У більшості випадків методологічне обґрунтування означеної проблеми передбачає дослідження форм людської життєдіяльності або ж вивчення діалектичного співвідношення соціального та індивідуального (В. І. Бобрицька, Г. М. Борисов С. І., Горчак, Ю. П. Лисин, та інші). Ми поділяємо позицію В. І. Толстих, В. В. Бобрицької, на думку яких аналіз рівнів структурної організації суб'єкта способу життя включає спрямовані і стихійні впливи, під дією яких відбувається саморозкриття індивідуальних якостей особистості, що дають змогу оцінити людину як активного і творчого суб'єкта суспільних стосунків і соціальної діяльності [1, с.27]. Тому правомірно стверджувати, що спосіб життя є своєрідним засобом сомореалізації людини, як це зазначає С. І. Горчак.

Нам близька позиція В. М. Оржеховської, яка доповнюючи і розширюючи поняття «культура здоров'я», підкреслює, що даний термін включає не тільки певну систему знань про здоров'я, а й відповідну поведінку щодо його збереження і зміцнення. Тому культура здоров'я входить до найважливіших людських цінностей і включає три компоненти у межах аксіологічного підходу: психологічний, педагогічний, соціальний. Сутність психологічного компоненту полягає у виявленні мотиваційно-ціннісної сфери особистості та поведінкових стереотипів. Як педагогічна проблема цінність культури здоров'я є об'єктом превентивного виховання, що виявляється у методичному оснащенні організації життєдіяльності особистості. У соціальному контексті культура здоров'я розглядається як елемент загальної культури і відображає матеріально-духовну сферу суспільства [4, с.210-211].

Узагальнюючи вищевикладене, можна зробити висновок, що побудова цілісної моделі здорової особистості вимагає інтеграції двох дослідницьких підходів: структурного, що вкоренився в теоретичній психології особистості, і процесуального – більш характерного для соціально-психологічної практики. При цьому здоров'я розцінюється як показник, що характеризує особистісне становлення в об'єктивованому вимірі стихійного та цілеспрямованого впливу соціальних факторів.

Метою статті є:

- обґрунтування особливостей сприймання студентською молоддю феномену «здорова життєдіяльність»;
- виявлення та систематизація найтипівіших мотивів утвердження принципів здорової життєдіяльності у студентському середовищі;
- узагальнення результатів проведених експериментальних досліджень;
- соціально – психологічне тлумачення особливостей типологічних груп студентів відповідно до оцінки ними значущості репродуктивного здоров'я та відповідального батьківства.

Виклад основного матеріалу. У сучасних дослідженнях здоров'я людини розглядається як феномен, що інтегрує чотири основні сфери: фізичну, психічну, духовну й соціальну. Варто зазначити, що здоров'я людини тісно пов'язане з її безпекою в усіх вимірах. Потреба у безпеці в багатьох випадках є мотивом поведінки людини або джерелом її внутрішніх психологічних проблем. Почуттям безпеки, захищеності, наприклад, має вирізняти психологічний стан першокурсників вищих навчальних закладів, які кардинально поміняли соціальні умови життя і не завжди готові до адекватних способів поведінки. Величина ризику є способом прогнозування рівня загрози життю і

здоров'ю людини. Соціально-психологічний вплив у цьому разі має стосуватись провідних сфер життєдіяльності особистості. На вищому рівні особистісної ієрархії всі проблеми здоров'я зводяться до проблем цілісності й інтеграції, тому оздоровлення розуміється як відновлення втраченої цілісності у фізичному, психічному, соціальному і духовному поєднанні. У студентському середовищі такі ідеї не завжди знаходять адекватний відгук через віковий егоцентризм та віддаленість у часі небажаних наслідків дії ризикованої поведінки. А тому серед молоді, в тому числі і студентської, побутує байдуже ставлення до власного здоров'я і переконаність, що з часом при бажанні все легко можна буде налагодити.

Суперечність виявляється в тому, що аргументовано доведені соціокультурні настанови мають здійснюватись у соціальній практиці через культивування здорового способу життя в онтогенетичному розвитку окремого індивіда. А, як засвідчує практика, у виховній роботі вищих навчальних закладів має місце своєрідний когнітивно-поведінковий дисонанс, коли достатня поінформованість студентів не узгоджується із високим рівнем активності щодо оволодіння навичками здорового способу життя (Сорочинська В.Є.). У студентському середовищі така тенденція пояснюється закономірними віковими проявами, серед яких особливо важливими є потреби у визнанні, прийнятті, підтримці найближчим оточенням. Тому і постає питання про формування здоров'язберезувальних пріоритетів студентської молоді.

Вищий навчальний заклад у цьому сенсі має свою специфіку, пов'язану із організацією навчально-виховного процесу, віком студентів, структурою управлінської діяльності, системою моніторингу та контролю різних сфер життєдіяльності. Системна модель організації діяльності з формування здорового способу життя відзначається поєднання інформаційного блоку та практичних засобів виховного впливу. Вся система роботи покликана формувати внутрішню виважену позицію щодо пріоритетної цінності власного здоров'я. Ефективною у цьому зв'язку може бути скоординована робота центрів соціально-психологічної підтримки і допомоги студентській молоді.

Наші дослідження, проведені на базі ВНЗ України, дали змогу виявити та систематизувати найтипівші мотиви утвердження принципів здорової життєдіяльності студентської молоді. На основі одержаних даних виокремлено: мотиви, що свідчать про професійно вмотивоване ставлення до організації життєдіяльності на принципах здорового способу життя; що характеризують активно-позитивне ставлення до організації здорової життєдіяльності; що відображають пасивно-очікувальний характер діяльності в означеній сфері; що розраховані на досягнення швидкого результату.

Одержані у процесі дослідження дані свідчать про те, що студенти у своїй більшості орієнтовані на мотиви швидкого результату. Таких виявлено 48,7%. Застосовані ними засоби досягнення наміченої цілі бажаного результату в очікуваний термін не дають. Тому серед цієї частини студентів найбільший відсоток тих, хто робив спробу втілити принципи здорової життєдіяльності, але досить швидко розчаровувався і відмовлявся від свого задуму. Здійснений аналіз свідчить про те, що найбільшим регулюючим впливом на вибір студентами здорового способу життя мають чинники, пов'язані із професійним самовдосконаленням, кар'єрним зростанням та протистоянням негативним тенденціям у молодіжному середовищі. Питома вага впливу цих чинників становить 65,3% для цієї категорії опитаних. Однак, нами не виявлено студентів, котрі б пов'язували власне кар'єрне зростання із стилем і способом життя.

Розглядаючи проблему формування здоров'язберезувальних пріоритетів студентської молоді, нами було виокремлено питання репродуктивного здоров'я та підготовки молоді до відповідального батьківства, актуальність яких у даний віковий період поза всяким сумнівом.

Варто зазначити, що будь-яке розвинене людське суспільство мало і має певну систему норм статевої моралі, яка регулює взаємовідносини чоловіка і жінки. Вже найдавніші цивілізації знали різні форми сексуального спілкування, одні з яких дозволялись, інші засуджувались і заборонялись. Втрата цих норм, заборон призводить до деградації самого суспільства і виродження людства. Тому статева і сексуальна просвіта приносить користь лише тоді, коли відбувається в межах цілісної орієнтації на формування здоров'язбережувальної компетентності.

З метою визначення рівнів сформованості у студентської молоді культури сімейних взаємин, уваги до питань репродуктивного здоров'я та відповідального батьківства було проведено комплексне дослідження, що включало: опитування, анкетування, цілеспрямовані психологічні спостереження, розв'язання проблемних ситуацій, перегляд та аналіз тематичних телевізійних програм. Подані в анкеті запитання, передбачали одержання відповідей щодо проблем, які хвилюють юнаків і дівчат, їхнього ставлення до шлюбу і сім'ї, майбутнього власного батьківства, обізнаності з подружніми ролями чоловіка і дружини, функціями сучасної сім'ї, орієнтації на створення власної сім'ї та умови забезпечення її «щасливості». Запропоновані до кожного запитання варіанти відповідей поєднували перелік певних сімейних цінностей в означених сферах. Окремим блоком були внесені питання, які давали можливість з'ясувати розуміння молодими людьми сутності репродуктивного здоров'я та ризиків, що пов'язані із ним. Респондентам пропонувалося не просто позначити ті чи інші з-поміж них, а провести їх ранжування. Серед використаних методів було розв'язання проблемних ситуацій, зміст яких відображав способи поведінки молодих людей у випадку спокусливих пропозицій. Добре зарекомендували себе проєктивні методики, зокрема, незакінчені речення, наприклад: «Пріоритетами сімейного життя мають бути...», «Проблем у молодій сім'ї не буде тоді, коли...», «Для чоловіка/жінки важливо, щоб...», «Значущим для майбутнього сімейного життя є...», «Відповідальне батьківство – це...», а також написання міні-твору на тему «Мое майбутнє життя як чоловіка/дружини».

Узагальнення і систематизація одержаного емпіричного матеріалу дала змогу визначити три типологічні групи студентів, кожна з яких характеризувалася певними ознаками.

Перша група. Студенти мають ґрунтовні знання щодо функцій сім'ї, передумов її створення та успішного функціонування; про норми, правила і зразки культури спілкування; розуміють їх важливість для ефективних міжособистісних взаємин у сімейному оточенні; виявляють ставлення до сім'ї як до важливої особистісної цінності; наявна мотивація до створення сім'ї, повага до партнера як до значущого іншого; володіння емпатією, вміннями вибудовувати міжособистісні взаємини на засадах моральних норм співжиття, розвинута комунікабельність. Питання репродуктивного здоров'я аналізують ситуативно, в основному пов'язують із загальним станом здоров'я. Саме поняття трактують лише як здатність до реалізації фізіологічної функції. Дошлюбні статеві зв'язки не схвалюють. Однак, допускають їх можливість за умови взаємного кохання; не вбачають значення попередньо набутого сексуального досвіду для вибудовування повноцінних сімейних стосунків, оскільки в основі їх лежить взаємна повага і кохання. Відповідальне батьківство трактують як виключно турботу про здоров'я дітей, їх матеріальне благополуччя. Таких студентів у підсумку виявлено 8,7%.

Друга група. Студенти достатньо поінформовані про функції сім'ї, передумови її створення, але успішне функціонування значною мірою пов'язує із суто матеріальними чинниками; знання про культуру спілкування характеризуються певною непослідовністю; така ж тенденція характерна і уявленням щодо важливості цих норм і правил для взаємин у сімейному середовищі; виявляють позитивне ставлення до створення сім'ї, але вважають, що

спочатку потрібно пожити у громадянському шлюбі, тим паче, що суспільна мораль не чинить цьому серйозних перепон; схиляються до того, що ранні статеві стосунки пов'язані із певними ризиками, тому необхідна широка інформація про попередження подібних ризиків; значення попередньо набутого сексуального досвіду для сімейних стосунків не можуть оцінити однозначно; вміння вибудовувати міжособистісні взаємини з представниками протилежної статі відзначаються фрагментарністю, хоча добре розвинута комунікабельність; термін «репродуктивне здоров'я» трактують лише як здатність до народження дітей, фактори ризику при цьому не пов'язують із власним стилем і способом життя. Відповідальне батьківство пояснюють з позиції матеріального благополуччя, а оскільки економічна ситуація у країні складна, то з народженням дітей поспішати не будуть. Загальна кількість опитаних цієї групи становить 71,2%.

Третя група. Студенти мають хибні уявлення про сім'ю, передумови її створення та функціонування; знання про норми і правила культури поведінки та культури спілкування уривчасті й часто пов'язуються з негативними зразками, які сприймаються як цілком виправдані для сімейного співжиття; до сім'ї ставиться із суто утилітарних позицій або негативно; до партнерів по взаємодії і спілкуванню може виявлятися зверхність, неповага, презирство; виявляють цинічне ставлення до сексуальної сфери людини; повністю виправдовують дошлюбні статеві зв'язки, вважаючи їх необхідними для набуття сексуального досвіду; скептично ставляться до будь-яких намірів розширити інформаційну обізнаність щодо репродуктивного здоров'я та факторів ризику; наголошують, що це особисте життя, з яким молода людина упорається самостійно. Питання відповідального батьківства цією групою студентів проігнороване. Таких виявлено 20,1%.

Усвідомлення молоддю необхідності підготовки до створення стабільної сім'ї є системою соціально-психологічних установок особистості, які визначають емоційно-психологічне ставлення до стилю і цінностей подружнього життя. Все, що виховує здорову і цілісну особистість жінки і чоловіка, здатних адекватно усвідомлювати і переживати свої фізіологічні і психологічні особливості згідно з існуючими в суспільстві соціальними і моральними нормами і завдяки цьому встановлювати оптимальні стосунки з людьми своєї та протилежної статі в усіх сферах життя, складає зміст статевої просвіти і є основою формування здоров'язбережувальної компетентності студентської молоді. Соціально-педагогічна інтерпретація цінностей сім'ї передбачає сукупність традицій, правил і норм поведінки, моральних і естетичних пріоритетів та виявлення виховних і розвиваючих можливостей сімейного укладу, сімейних традицій, сучасних форм життєдіяльності сім'ї. Розглядаючи вплив соціального життя на особистість, можна зазначити, що сучасна молодь орієнтується на особистий успіх, підприємливість, матеріальну забезпеченість, прагне до самоактуалізації, саморозвитку, самовдосконалення поза сім'єю. Подібні зміни в системі ціннісних орієнтацій молоді впливають на функціонування сім'ї, і як наслідок, вступаючи до шлюбу та народжуючи дитину, молоді батьки виявляються неготовими до виконання своєї нової соціальної ролі і іноді неспроможні до побудови стабільних стосунків у родині.

Результати проведеного дослідження переконують у тому, що у студентів наявний низький рівень сформованості сімейних моральних цінностей та відповідальності за майбутнє своїх дітей через їх неспроможність відмовитись від власних інтересів на користь родини, а негативний соціальний досвід у шлюбно-сімейних відносинах деформує уявлення про відповідальне батьківство. З'ясовано, що соціальні і особистісно-значущі цінності сімейного життя, які орієнтовані на створення власної сім'ї як надійної опори в духовній та побутовій сферах, в творчому саморозвитку особистості можливі на основі розвитку позитивної мотивації, моральних почуттів, відповідальності, засвоєння етичних понять і норм, що в кінцевому результаті має сприяти виробленню стратегії власної життєдіяльності на принципах здоров'язбережувальних пріоритетів. З цією метою доцільно підвищувати

поінформованість студентів з проблемами підготовки до створення сім'ї та відповідального батьківства з опорою на наукову інформацію про здоровий спосіб життя, гендерні аспекти міжособистісних відносин. Ефективними у цьому сенсі виявились такі форми роботи, як: заняття клубу «Секрети сімейного благополуччя», рольові ігри: «Сімейне життя без проблем», дискусійні обговорення «Я – хороша мама», «Сім'ю варто створювати, тому, що...», «Спосіб життя – це лише власний вибір?...».

Підсумовуючи викладений матеріал, вважаємо, що соціально-психологічними основами формування здоров'язбережувальних пріоритетів студентської молоді є: системний моніторинг рівнів здоров'я та якості життя студентської молоді; формування мотивації до здорового способу життя на основі об'єктивної поінформованості про його переваги та умови реалізації; забезпечення кваліфікованої консультативної допомоги студентам у випадку виникнення утруднених та конфліктних ситуацій у міжособистісних стосунках; організація цілеспрямованої, систематичної превентивної виховної роботи з метою попередження негативних явищ у студентському середовищі; зміна деструктивних установок щодо власної життєдіяльності, сформованих під впливом засобів масової інформації, найближчого референтного оточення та традицій сімейного виховання; створення умов для повноцінної особистісної та професійної самореалізації студентської молоді, як складової частини здорової життєдіяльності.

Висновки. Цілісний розвиток духовної, психічної, соціальної та фізичної складових здоров'я можна розглядати як оптимальну передумову досягнення молодою людиною намічених життєвих перспектив і завдань, що є основою розуміння, пошуку сенсу життя, утвердження у цьому вимірі сімейних цінностей і, врешті-решт, професійно-особистісної самореалізації, однією із умов якої є здоров'язбережувальна компетентність.

Перспективи подальших розвідок у даному напрямку стосуються розробки програм індивідуальної та групової корекційної роботи серед студентської молоді з метою формування здоров'язбережувальних пріоритетів на основі актуалізованої рефлексивної здатності та емпатійної схильності даної вікової групи.

Список використаних джерел

1. Бобрицька В.І. Формування здорового способу життя у майбутніх учителів: Монографія. – Полтава: ТОВ «Поліграфічний центр «Скайтек», 2006. – 432 с.
2. Горчак С.И. К вопросу о дефиниции здорового образа жизни // Здоровый образ жизни: Социально-философские и медико-биологические проблемы / Ред. Н.С. Илларионов. – Киев – Винница, 1991. – 184 с.
3. Кривошеєва Г. Рівні сформованості культури здоров'я студентів // Рідна школа. – 2001. – № 3 (854). – С. 71-72.
4. Оржеховська В.М., Пилипенко О.І. Превентивна педагогіка: Наук.-метод. посіб. / АПНУ, Ін-т проблем виховання. – Ізмаїл: СМІЛ, 2006. – 283 с.
5. Сорочинська В.С. Утвердження здорового способу життя студентської молоді як вимір євроінтеграційного реформування. Вища освіта України – Додаток 4 – 2006р. – Тематичний випуск „Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору” – 246, С.199-211.

References

1. Bobryc'ka V.I. Formuvannja zdravogo sposobu zhyttja u majbutnih uchyteliv: Monografija. – Poltava: TOV "Poligrafichnyj centr "Skajtek", 2006. – 432 s.
2. Gorchak S.Y. K voprosu o defynycyу zdravogo obraza zhyzny // Zdorovyj obraz zhyzny: Socyal'no-fylosofskye y medyko-byologicheskye problemy / Red. N.S. Yllaryonov. – Kyev – Vynnyca, 1991. – 184 s.
3. Kryvoshejeva G. Rivni sformovanosti kul'tury zdorov'ja studentiv // Ridna shkola. – 2001. – № 3 (854). – S. 71-72.
4. Orzhehovs'ka V.M., Pylypenko O.I. Preventyvna pedagogika: Nauk.-metod. posib. / APNU, In-t problem vyhovannja. – Izmai'l: SMYL, 2006. – 283 s.
5. Sorochyns'ka V.Je. Utverdzhennja zdravogo sposobu zhyttja students'koi' molodi jak vymir jevointegracijnogo reformuvannja. Vyshha osvita Ukraïny – Dodatok 4 – 2006r. – Tematychnyj vypusk „Vyshha osvita Ukraïny u konteksti integracii' do jevropejs'kogo osvitrn'ogo prostoru” – 246, S.199-211.